

Spolufinancované Európskou úniou a zo štátneho rozpočtu prostredníctvom MŽP SR

Manažment rašelinísk v kontexte Spoločnej poľnohospodárskej politiky – príležitosti a problémy

Dobromil Galvánek
Centrum biológie rastlín a biodiverzity SAV

Väčšina rašelinísk si vyžaduje pravidelný manažment

- Hodnoty nelesných rašelinísk súvisia aj s ľudskou činnosťou (odlesňovanie v minulosti)
- Bez pravidelného manažmentu mnohé rašeliniská zarastajú náletom alebo sa mení ich floristické zloženie smerom k vysokobylinným porastom
- Na nelesné rašeliniskové biotopy sa viaže viacero špecifických druhov, ktoré nerastú v lesných rašeliniskách
- Potreba manažmentu stúpa s poškodením vodného režimu

Podpora zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky

- **Začala od roku 2004, hneď po vstupe do EÚ**
- **Od začiatku bola jej súčasťou agro-environmentálna schéma na podporu obhospodarovania druhovo bohatých trávnych porastov**
- **Od roku 2007 sú v rámci tejto schémy špeciálne vyčleňované tzv. „F-biotopy“ – biotopy podmáčaných a bezkolencových lúk a rašelinísk**
- **Cieľom vymedzenia tohto typu biotopov bolo zabezpečenie pravidelného manažmentu na nelesných rašeliniskách**

Naplnili sa počas uplynulých 20 rokov očakávania vkladané do agro-environmentálnej podpory??

Belianske lúky – úspešný príbeh profitujúci z „F-biotopov“

- Najväčší slatinný komplex na Slovensku (celá lokalita má 102 ha)
- Problémy so zabezpečením kosenia lúčnych častí
- Zarastanie lokality náletom, degradácia slatinných biotopov
- Obnova lokality (výruby náletu, mulčovanie, obnova kosenia) z prostriedkov projektu UNDP/GEF
- Následne kosenie s využitím spektra poľnohospodárskych dotácií (rodinná firma z Lendaku)
- Využíva sa malý traktor so špeciálnymi kolesami do podmáčaného terénu

Je model „Belianske lúky“ prenositeľný aj na iné lokality na Slovensku?? (Skôr nie 😞)

- Podobných úspešných príkladov je minimum
- Poľnohospodárske dotácie sa využívajú napríklad na rašelinisku Žliebky na Poľane alebo pri lokalite Močiar pri Stankovanoch (výsledok dobrej spolupráce s miestnymi komunitami)
- Menšie slatiny sú niekedy súčasťou väčších komplexov pasienkov (vplyvy na slatiny závisia od režimu pastvy)
- Väčšina nelesných rašelinísk za posledných 20 rokov postupne vypadla z blokov LPIS

LPIS 2020
LPIS 2024

Prečo poľnohospodárske podpory zlyhávajú v manažmente rašelinísk?

- Rašeliniská nie sú zvyčajne integrované do business modelu poľnohospodárskych podnikov
- Rozdiel medzi vnímaním podpôr medzi ekológmi a poľnohospodármi
- Fragmentovanosť rašelinísk, ktorá výrazne zvyšuje náklady
- Absencia špecializovaných firiem, ktoré sa orientujú výlučne na manažment rašelinísk prípadne iných biotopov významných z hľadiska ochrany prírody
- Podmienkou podpory je zaťaženie biotopov hospodárskymi zvieratami
- Absencia vhodnej techniky na poľnohospodárskych podnikoch

Ako zabezpečiť pravidelný manažment rašelinísk v budúcnosti?

Je čas prestať sa spoliehať na poľnohospodárske podpory

- Je potrebné hľadať iný vhodný zdroj financovania
- **Riešením nie sú ani ad hoc zdroje z rôznych projektov a kompenzačných opatrení, tie by mali byť smerované primárne do obnovných opatrení**
- Spoločné plánovanie EÚ fondov umožňuje vymyslieť a nastaviť úplne nový model financovania takéhoto manažmentu bez prekročenia deliacich línií
- Pri politickej vôli by sa našli prostriedky aj v národnom rozpočte (napr. Envirofond)

Aký model by bol najvhodnejší?

- Posilňovanie štátnych kapacít cez centralizované manažmentové centrá (postup testovaný v rámci projektu IP LIFE) ?
- Budovanie decentralizovaných kapacít na jednotlivých správach NP a pracoviskách ŠOP SR ?
- Zmluvná spolupráca s vlastníkmi, užívateľmi a MVO ?
- Podpora ekosystému špecializovaných firiem (manažment cez verejné obstarávanie a dodávanie služieb) ?

Aké sú riziká pri tvorbe nového modelu financovania?

- **Znefunkčníme pôvodný model bez toho, aby sme sa uistili, že nový model funguje**
- **Model nebude nastavený s dlhodobou víziou**

Za konzultácie a poskytnutie informácií ďakujem T. Dražilovi, K. Fričovej a S. Mertanovej

Vám ďakujem za pozornosť a teším sa na poobednú diskusiu